

Beskrivning av statistiken

Produkt: Svenskägda koncerner med verksamhet i utlandet 2002, NV1501

Statistikansvarig myndighet

Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS
Studentplan 3, 831 40 ÖSTERSUND
Telefon 063 16 66 00
Telefax 063 16 66 01
www.itps.se

Förfrågningar:

Magnus Johansson, telefon: 063 16 66 13,
e-post: magnus.johansson@itps.se
Thérèse Ericsson, telefon: 063 16 66 21,
e-post: therese.ericsson@itps.se
Anne-Christine Strandell telefon 08 456 67 28,
e-post: anne-christine.strandell@itps.se,

Beskrivning av statistiken

Bakgrund och syfte

Institutet för tillväxtpolitiska studier, ITPS, har enligt lagen om officiell statistik (SFS 2002:99) och bilaga till statistikförordningen (SFS 2002:100) i uppdrag att framställa och tillgängliggöra statistik över internationella företag. Med internationella företag avses dels företag i Sverige med utländska ägare och dels svenskägda koncerner med verksamhet i utlandet. I denna rapport undersöks den senare kategorin.

Av främst kontrollskäl undersöks också koncerner i Sverige som har dotterbolag i utlandet men kontrolleras av utländska ägare. Att det yttersta ägandet i större koncerner skiftar från svenskt till utländskt och vice versa har stor inverkan på statistiken varför det är av vikt att kunna följa ägarförändringar över tiden.

Statistikrapporter inom området kan kostnadsfritt hämtas från ITPS hemsida www.itps.se.

Detta omfattar statistiken

I föreliggande rapport redovisas endast svenskägda koncerner som har minst en anställd i ett dotterbolag utomlands. Svenska koncerner med anställda utomlands innefattar från och med 2002 års undersökning koncerner där svenska ägare har minst 50 procent av röstvärdet i koncernmoderbolaget. Om röstvärdet fördelar sig lika mellan utländska och svenska ägare betraktas följaktligen koncernen som svenskägd. Om däremot det utländska röstvärdet överstiger 50 procent, betraktas koncernen som utlandsägd och faller utanför föreliggande redovisning.

Statistiken över svenskägda koncerner med verksamhet i utlandet omfattar och redovisar uppgifter om koncernernas anställda fördelade på länder, världsdelar, branschgrupper och storleksgrupper. Från och med 1999 redovisas även uppgifter om de i undersökningen ingående koncernernas export och import och från och med 2001 redovisas antalet anställda fördelat på kvinnor och män.

Objekt och population

Undersökningspopulationen utgörs av samtliga koncerner i Sverige som under undersökningsåret har dotterbolag i utlandet. Som ram används MM Partners koncernregister.

För de svenskägda koncernerna utgörs undersökningsobjektet av den totala koncernen. Ett undantag gäller statliga affärsverk där undersökningsobjekten utgörs av den eller de koncernstrukturer som ligger under det statliga affärsverket och som har utländska dotterbolag.

För utlandsägda koncerner sker den "totala" koncernredovisningen i hemlandet. Enligt Årsredovisningslagen (Årl) begränsas skyldigheten att upprätta koncernredovisning för underkoncerner till koncerner med koncernmoderbolag inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-området).

Undersökningsobjekten är i dessa fall de underkoncerner i Sverige som enligt koncernregistret har dotterbolag i utlandet.

Att använda koncern och inte företag som undersökningsobjekt innebär att undersökningens fokus ligger på den yttersta kontrollen eller yttersta ägandet inom varje koncernstruktur även om det direkta ägandet av ett dotterbolag i utlandet kan spåras till ett enskilt bolag inom en koncern.

Statistiska mått

Siffrorna i statistiken över svenskägda koncerner utgörs huvudsakligen av statistiska storheter som *totalvärde* (med summa som vanligaste variant) och *aritmetiskt medelvärde* (med andel som vanligaste variant).

Redovisningsgrupper

- Per etableringsland redovisas antal koncerner med verksamhet och antalet anställda totalt samt fördelat på tillverkningsindustri och tjänstesektor, fördelat på storleksgrupper och fördelat på kvinnor och män.
- Per bransch redovisas antalet koncerner med verksamhet samt antalet anställda fördelat på anställda i Sverige och anställda i utlandet.
- Per storleksgrupp redovisas antalet koncerner och antalet anställda fördelat på anställda i Sverige och anställda i utlandet.

Referensperiod

Materialet i denna rapport avser svenskägda koncerner med verksamhet i utlandet bokslutsåret 2002.

Fullständighet

Undersökningen av svenskägda koncerner med verksamhet i utlandet ingår som en del i statistikområdet internationella företag. Utöver denna rapport presenteras rapporter över utlandsägda företag i Sverige, sammanhållande rapporter där de internationella företagen jämförs med övriga svenska företag samt rapporter som speciellt lyfter fram de internationella företagens satsningar på forskning och utveckling.

Brister i statistiken över svenskägda koncernernas verksamhet har framförallt att göra med svårigheter att samla information om verksamheten utomlands. En konkret brist till följd av detta är att koncernernas branschtillhörighet måste bestämmas utifrån koncernernas huvudsakliga verksamhet i Sverige.

Statistikens tillförlitlighet

Tillförlitlighet totalt

Samtliga objekt inom rampopulationen undersöks, vilket innebär att det inte finns någon urvalsbetingad osäkerhet. Tillförlitligheten bestäms till stor del av ett begränsat antal koncerner som svarar för en mycket hög andel av den totala sysselsättningen utomlands. Undersökningens kvalitet är därför i första hand beroende av den information dessa storkoncerner lämnar. För att säkerställa en hög

total kvalitet görs därför extra kontroller mot denna grupps årsredovisningar och i de fall det har lämnats ofullständiga länderfördelningar av anställda skickas det ut en kompletterande enkät.

Osäkerhetskällor

En viss osäkerhet är relaterad till möjligheterna att fastställa en fullständig ram. För undersökningsåret 2002 tillkom 174 nya koncernmödrar medan 233 försvann. Problemen med ramtäckning kommenteras ytterligare under egen rubriken nedan.

Osäkerhet ges också av att de årsredovisningar som ligger till grund för undersökningen inte alltid redovisar de uppgifter som enligt Årsredovisningslagen ska redovisas.

Likt de flesta undersökningar finns en osäkerhet förknippad med inläsning och bearbetning av data.

Ramtäckning

Övertäckning kan i princip inte förekomma genom att antalet anställda hämtas från de offentliga koncernboks slutet – förutsatt att dessa är korrekta. Undertäckning kan förekomma i form av att årsredovisningarna ofullständigt beskriver moderbolagens aktieinnehav i dotterbolag och att moderbolag med dotterbolag utomlands i sådana fall inte ingår som undersökningsobjekt.

Mätning

Huvudsaklig mätmetod utgörs av okulär besiktning av officiella årsredovisningar från PRV. Grundregistrering utförs av MM Partner som har stor erfarenhet av ordinarie bokslutsregistrering. När det gäller den aktuella informationen finns ingen standardiserad presentationsform i årsredovisningarna, utan arbetet innebär i princip en genomläsning av den i regel mycket omfattande notförteckningen.

I de fall större koncerners årsredovisningar innehåller för knapphändig information hämtas kompletterande information in via postala enkäter. För att avgöra behovet av kompletterande enkät prioriteras genomgången av årsredovisningar tillhörande koncerner med minst 500 anställda utomlands som första moment i varje års undersökning. För 2002 års undersökning skickades en kompletterande enkät till elva större koncerner varav nio svarade.

Bortfall

Totalt bortfall kan uppstå om bolag inte skickat årsredovisningar till PRV. Det totala bortfallet är idag mycket litet och kan antas ha en mycket begränsad inverkan på resultatet. Olika typer av partiellt bortfall uppstår då koncerner inte redovisar tillräckligt detaljerat. Istället för uppdelat på länder redovisas i vissa fall endast anställda totalt, anställda utomlands eller anställda per världsdel. Det partiella bortfallet påverkas av i vilken utsträckning koncernerna följer 5 kapitlet 18 § i Årsredovisningslagen (SFS 1995:1554). För de större koncerner som inte heller svarar på den kompletterande enkäten fördelas, om möjligt, antalet anställda enligt fjolårets länderfördelning.

Någon exakt kvantifiering av bortfallet i denna undersökning kan inte lämnas, men bedömningen är att bortfallet är tämligen begränsat då det är administrativt material som ligger till grund för undersökningen (de offentliga årsredovisningarna från PRV).

Vad gäller mindre företag är årsredovisningarna mer överskådliga och informationen om utlandsanställda därmed enklare att finna. Samtidigt är det svårt att genom rimlighetskontroller spåra företag som utelämnat informationen i årsredovisningen. Ett visst bortfall för denna kategori kan därmed inte uteslutas.

Bearbetning

Efter själva grundregistreringen görs ett antal efterkontroller. Exempelvis görs översiktliga jämförelser mellan antal anställda i Sverige enligt undersökningen och en rak summering av antal anställda i aktiebolagen per koncern. För koncerner med svenska aktiebolag som koncernmoderbolag kan dessutom en uppskattning av anställda utomlands göras som totala koncernens anställda minus summerad svensk koncernandel.

Modellantaganden

Årsredovisningslagen (1995:1554) reglerar innebörden av koncernbegreppet i 1 kap 4 §. Ett företag är moderföretag och en juridisk person är dotterföretag om företaget innehar mer än hälften av rösterna för samtliga andelar i den juridiska personen. Vidare finns kompletterande regler som enkelt uttryckt innebär att detsamma gäller om ett företag genom avtal och dylikt har ett bestämmande inflytande över ett annat företag.

En koncern utgörs av moder- och dotterföretag tillsammans. Ett moderföretag kan i sin tur vara dotterföretag till ett annat företag. I ett sådant fall är det frågan om en s k underkoncern. Den terminologi som ITPS tillämpar innebär att moderföretag "högst upp" i koncernen kallas koncernmoderbolag, medan övriga moderföretag kallas moderbolag.

I Årsredovisningslagen regleras skyldigheten att upprätta koncernredovisning (kap 7). Enkelt uttryckt är alla koncernmoderbolag skyldiga att lämna koncernredovisning med ett undantag. Undantaget gäller om antalet anställda i koncernföretagen uppgår till högst 10 i genomsnitt för de båda senaste räkenskapsåren och balansomslutningen uppgår till högst 24 mkr på balansdagen det senaste räkenskapsåret (s k 10/24-bolag).

Skyldigheten att upprätta koncernredovisning för underkoncerner gäller inte i följande fall:

- om koncernmodern upprättar koncernredovisning som omfattar moderbolaget och dess dotterbolag
- koncernmodern lyder under lagstiftning inom EES-området

Detta medför att utlandsägda koncerner med koncernmoder inom EES inte behöver upprätta koncernredovisning i Sverige.

En koncerns branschtillhörighet bestäms utifrån de svenska koncernbolagens branschtillhörigheter enligt ett sk mestkriterium. Detta innebär att en koncern branschsetts i enlighet med den verksamhet där koncernen har flest anställda i Sverige. Branschklassificeringen kan därför vara missvisande i de fall verksamheten utomlands är mer omfattande och har en annan branschammansättning än den i Sverige.

Ibland kan det under ett och samma undersökningsår upprättas dubbla bokslut över ett bolag. Denna situation kan exempelvis uppstå om bolaget under året blir uppköpt och därmed går från att vara egen koncern eller del av en koncern till att bli en del av en annan koncern. I dessa fall görs antagandet att för mindre bolag/koncerner får situationen vid början av året gälla för hela året. För större koncerner görs särskilda bedömningar från fall till fall.

Statistikens aktualitet

Frekvens

Undersökningen genomförs årligen, en gång per år.

Framställningstid

Framställningstiden är ungefär 6 månader.

Punktlighet

Denna undersökning har haft svårt med punktligheten. Detta förklaras av att informationsinnehållet i de årsredovisningar som ligger till grund för undersökningen varierar från år till år, vilket ställer olika krav på kompletterande mätningar och kontroller.

Statistikens jämförbarhet

Jämförbarhet över tiden

Genom att uppgifterna avser koncerner påverkas utvecklingen av antal anställda dels av faktisk sysselsättningsutveckling men framförallt av förändringar i koncernernas struktur mellan åren. Således ingår effekterna av köp, försäljningar, fusioner och nedläggningar av bolag i utvecklingen av antalet anställda. En sammanställning av förändringarna från föregående år ges i tabellen nedan.

Förändringar i antal koncerner och antal anställda mellan åren 2001 och 2002

	Antal koncerner	Antal anställda		
		Sverige	utlandet	totalt
Utfall 2002 för koncerner som ingick båda åren	690	488 137	941 005	1 429 142
Utfall 2001 för koncerner som ingick båda åren	690	515 694	946 337	1 462 031
Förändring		-27 557	-5 332	-32 889
Nya koncerner år 2002	168	32 421	19 847	52 268
Utfall 2001 för de koncerner som inte ingick 2002	164	28 984	41 162	70 146

Undersökningen har haft samma upplägg sedan 1998 då det register som utgör ramen för undersökningen skiftades från SCB till MM Partner.

För 2002 års undersökning förbättrades möjligheterna att avskilja koncerner med ett utländskt ägande som fördelar sig på flera länder med som totalt överstiger 50 procent. Omläggningen innebär att färre koncerner än tidigare betraktas som svenskägda, 23 koncerner med cirka 35 000 anställda i utlandet. Mellan 2001 och 2002 års undersökning inverkade omläggningen framförallt på uppgifterna rörande Danmark, Ryssland och Norge samt branscherna detaljhandel, andra företagstjänster samt parti- och agenturhandel. Ytterligare information om omläggningens effekter kan inhämtas via angivna kontaktpersoner.

Jämförbarhet mellan grupper

Det finns ingen annan samlad statistik i Sverige som är jämförbar med statistiken över svenskägda koncerner med verksamhet i utlandet. Delar av den statistik som redovisas i denna rapport återges däremot i andra rapporter tillhörande statistikområdet Internationella företag.

Samanvändbarhet med annan statistik

Statistiken kan relateras till övrig företagsstatistik med begränsningen att kopplingar endast kan göras för koncernernas svenska verksamheter.

Liknande men inte direkt överensstämmande statistik produceras av ett antal länder inom Europa och OECD-länderna.

Statistikens tillgänglighet

Spridningsformer

Statistiken med kommentarer presenteras på ITPS hemsida www.itps.se. På denna sida ges även tillgång till tidigare rapporter.

Presentation

Statistiken presenteras i rapporter med kommentarer och diagram. Det samlade materialet presenteras i en tabellbilaga i varje rapport.

Definitioner och källor

Undersökningen grundas på koncernmödrarnas offentliga årsredovisningar, vilka tillhandahålls av Patent- och registreringsverket (PRV).

En koncern definieras som *svenskägd* om bolaget högst upp i koncernstrukturen är en svensk juridisk person.

En *koncernmoder* är moderbolaget högst upp i en koncern, det vill säga ett moderbolag som inte är dotter till något annat bolag. Ett *moderbolag* är ett bolag som äger en eller flera dotterbolag och ett *dotterbolag* är ett bolag som ägs till över 50 procent av ett annat bolag eller där ett annat bolag har ett dominerande inflytande.

Antalet *anställda* är medelantalet anställda under räkenskapsåret.

I texten definieras ett *etableringsland* som ett land där en koncern har ett dotterbolag med minst en anställd.

Internationaliseringsgrad är antalet anställda utomlands i förhållande till totalt antal anställda.

Koncernbransch fastställs enligt ett så kallat mestkriterium. Den bransch där det arbetar flest personer inom en koncerns svenska delar blir koncernens branschbeteckning. Att en koncern klassificeras enbart efter dess svenska verksamhet följer av att det saknas information om koncernernas utländska delar i årsredovisningarna.

Industrikoncerner definieras som tillhörande huvudgrupperna 15-37 enligt SNI 92.

Tjänstekoncerner innefattar alla koncerner tillhörande huvudgrupperna 50-99 enligt SNI 92.

Ländergrupperingar har gjorts enligt den internationella standarden ISO 3166. Denna standard underhålls av ISO 3166 Maintenance Agency och UN Statistics Division.